

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО СТВОРЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Впровадження сучасних інформаційних систем у регіонах України є важливою складовою у реалізації державної політики інформатизації країни та надання більшої самостійності регіонам. Метою статті є розробка нових практичних підходів до формування та реалізації регіональної інформаційної системи ресурсного забезпечення, що у свою чергу вплине на підвищення рівня економічної безпеки території та забезпечить її стійкий розвиток. При проведенні дослідження використовувалися загальнонаукові (аналізу і синтезу, індукції та дедукції) та специфічні (методи статистичного аналізу, метод експертних думок, метод зіставлення) методи пізнання економічних процесів на регіональному рівні. Узагальнено поняття регіональної інформаційної системи та інформаційної системи управління ресурсним забезпеченням регіону. Підкреслено важливість наявності в регіоні ефективної інформаційної системи, що робить регіон конкурентоспроможним, створює сприятливі умови для притоку інвестицій; визначено пріоритетні задачі регіональної інформаційної системи. Обґрунтовано необхідність застосування нових підходів до формування інформаційної системи ресурсного забезпечення. Зроблено висновок, що інтегрований підхід до формування інформаційної системи ресурсного забезпечення економічної безпеки і стійкого розвитку регіону дозволяє: створити систему формування інформаційних ресурсів у відповідності з потребами органів регіонального управління та місцевого самоврядування та інших користувачів статистичної інформації; розробити систему статистичних показників і методів організації статистичного спостереження економічних агентів незалежно від сфери діяльності; забезпечити порівнянність статистичних даних при міжвідомчому, міжрегіональному і міждержавному обміні інформацією; використовувати фінансові, податкові, митні, банківські та інші види даних при формуванні комплексної інформаційної статистичної бази даних ресурсного забезпечення регіональної системи. Подальші дослідження будуть спрямовані на побудову інтелектуальної системи підтримки прийняття рішень з управління регіональними ресурсами яка покликана автоматизувати процеси збору, обробки і прийняття рішень та призначена не тільки для забезпечення державних органів та органів місцевого самоврядування, всіх зацікавлених підприємств і установ різних форм власності інформацією про регіональні ресурси, а і для прийняття управлінських рішень, що будуть сприяти їх раціональному та найбільш ефективному використанню.

Ключові слова: *регіон, регіональна інформаційна система, ресурси, ресурсне забезпечення, конкурентоспроможність регіону.*

ВСТУП

Поставника проблеми. Характерною рисою сучасного життя є динамічний розвиток регіональних інформаційних систем. На даний час впровадження сучасних інформаційних систем у регіонах України, зокрема інформаційної системи ресурсного забезпечення, є важливою складовою у реалізації державної політики інформатизації країни та надання більшої самостійності регіонам.

Створення та функціонування таких систем на рівні регіону за умови інтенсивного розвитку ринкових відносин є одним із важливих елементів ефективного розвитку. На теперішній час у окремих регіонах країни сформувалися та успішно функціонують різноманітні інформаційні системи у багатьох сферах, наприклад, таких, як: освітня інформаційна система; система регіонального бізнесу; інформаційна система управління розвитком виробничих підприємств регіону; регіональна довідкова система; система моніторингу економічного стану регіону; інформаційно-аналітична система ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів; інформаційно-аналітична система функціонування регіональної системи охорони здоров'я; інформаційна

система супроводження та адміністрування платників податків тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки питанням інформаційного забезпечення регіонального економічного розвитку приділяється значна увага. Започаткували дослідження із цієї теми такі зарубіжні вчені як Ж. Елльоль, Дж. Гелбрейт, Д. Белл, які характеризували інформацію як чинник що забезпечує макроекономічну рівновагу. Українські вчені В. Геєць, А. Чухно, Н. Пономаренко, Є. Головаха, Н. Паніна, М. Твердохліб, В. Крніцин, М. Швиденко, В. Пономаренко, В. Попов висвітлюють аспекти формування інформаційної системи, розглядають теоретичні та методичні засади становлення регіонального інформаційного ринку. Незважаючи на значні доробки у теоретичній базі досліджень інформаційних процесів, у даній сфері залишається багато невирішених проблем. Зокрема, проблемі створення регіональних інформаційних систем ресурсного забезпечення достатньої уваги поки що не приділено.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є розробка нових практичних підходів до формування та реалізації регіональної інформаційної системи ресурсного забезпечення, що у свою чергу

вплине на підвищення рівня економічної безпеки території та забезпечить її стійкий розвиток.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На даний час серед вітчизняних та зарубіжних досліджень у сфері управління економікою регіону можна виділити два основних підходи до визначення ресурсного забезпечення – статичний та управлінсько-логістичний.

Переважає більшість науковців притримуються думки, що сутність ресурсного забезпечення полягає не тільки у використанні чи доступності ресурсів, а й в існуюванні управлінського механізму, що має забезпечувати їх ефективне використання.

М. Французова визначає ресурсне забезпечення загалом як «...процес мобілізації, накопичення, розподілу ресурсів, а також здійснення планування, контролю, моніторингу та інших процедур, спрямованих на ефективне і раціональне використання ресурсів» [4]. Аналогічної думки дотримується А. Чорна, визначаючи ресурсне забезпечення одночасно як «...процес пошуку, залучення та використання різних видів ресурсів» та як «...складну систему, яка включає в себе сукупність послідовних, взаємозв'язаних між собою етапів, систематизованих до цих завдань методик, методів, моделей, які дають можливість обґрунтувати, вибрати спосіб ресурсного забезпечення та оцінити ефективність обраного способу» [5].

У контексті забезпечення регіонального та місцевого розвитку, безумовно, більш виправданим є управлінсько-логістичний підхід. Необхідно, щоб органи місцевого самоврядування володіли інформацією щодо всього розмаїття місцевих ресурсів і вміли ефективно управляти їх потоками задля досягнення поточних та перспективних цілей розвитку а також вирішення нагальних місцевих проблем.

Виходячи з такого підходу, можна виділити властивості регіонального ресурсного забезпечення:

- це системна діяльність яка полягає у пошуці, виявленні, мобілізації, накопиченні, перетворенні та розподілі ресурсів в інтересах економіки регіону;

- результатом ресурсного забезпечення є система, яка включає методи виявлення ресурсів у різних формах і видах та розподілу (реалізації) їх серед кінцевих споживачів, які можуть бути як у середині, так і ззовні організаційної системи;

- ресурсне забезпечення та ресурси є лише елементами організаційної системи, що покликана сприяти підвищенню ефективності досягнення певних цілей як на регіональному так і державному рівнях.

Таким чином, першим етапом та важливою складовою процесу ресурсного забезпечення є мобілізація ресурсів. На цьому етапі потрібно визначити розмір, структуру, динаміку, баланс, джерела формування, форму власності регіональних ресурсів, тобто сформувати інформаційну базу щодо ресурсного потенціалу території

Кожен етап інтегрованої технології управління системою ресурсного забезпечення опосередковується конкретною інформацією та інформаційними

потоками, що циркулюють в технологіях, а також певними ресурсами для їхньої реалізації. До них, зокрема, відносяться інформаційні системи та методичні матеріали, які розробляються безпосередньо для кожної технології.

Відомо, що інформація виступає як основа процесу управління. За її допомогою циклічно повторюються стадії процесу управління і реалізується зв'язок між суб'єктом / об'єктом загальної системи управління. Таким чином, всі види інформації, необхідні для управління, складають інформаційну систему. За визначенням А. Ф. Андрєєва та інших авторів, «...інформаційна система – це організаційно сформована сукупність інформаційних потоків, документів, каналів зв'язку та технічних засобів, що забезпечує взаємозв'язок між елементами процесу управління з метою її ефективного функціонування» [1, с. 108-109].

Інформаційну систему управління ресурсним забезпеченням регіону можна визначити як сукупність людських, програмних і апаратних засобів, адміністративних, економічних, математичних, соціологічних, статистичних і інших методів, які служать для оптимізації процесу збору, обробки інформації та формалізації методів і процедур прийняття основних управлінських рішень з метою забезпечення ефективного виконання функцій управління ресурсним потенціалом регіону та забезпечення належного рівня його економічної безпеки. По суті, дана система представляє собою складну, відкриту систему організаційного типу.

Загалом регіон, який має ефективну інформаційну систему, стає конкурентоспроможним, створює сприятливий інвестиційний клімат та вигідні умови для залучення приватних вітчизняних капіталовкладень. Інформація стає вирішальною складовою як для виробника, так і для споживача. Наявність ефективної регіональної інформаційної системи, окрім того, забезпечує наявність достатньої кількості інформації для визначення поточного рівня економічної безпеки регіону та своєчасного прийняття відповідних управлінських рішень за умови зниження рівня нижче критичного. Тому, на нашу думку, проблема розвитку регіональної інформаційної системи потребує подальшого дослідження і пріоритетного фінансування.

Серед задач, що стоять перед регіональною інформаційною системою, як пріоритетні, можна виділити наступні:

- забезпечення єдності інформаційного простору регіону і його зв'язку з державною інформаційною системою;

- забезпечення достовірною і якісною інформацією системи регіонального державного і муніципального управління;

- збереження і безперервне поповнення регіональної бази даних: соціально-економічні характеристики і показники регіону, його склад, структура управління, партнери, підприємства, наука, освіта, наявність ресурсів, соціальна сфера й інші сфери життєдіяльності регіону;

- забезпечення інформаційної безпеки

державних та муніципальних органів, бізнесу і громадян;

– забезпечення вільного, швидкого і якісного виходу в глобальну мережу та доступність її інформації для споживачів регіону.

Отже, інформаційна регіональна система ресурсного забезпечення – це сукупність інформаційних масивів, технічних програмних і мовних засобів, які необхідні для збору, зберігання, пошуку, обробки, передачі і видачі даних по запитам користувачів. Її місією є виробництво інформації, яку потребує регіон для забезпечення ефективного управління всіма своїми ресурсами та створення інформаційного і технічного середовища для здійснення управління регіоном.

Регіональна управлінська інформаційна система ресурсного забезпечення є сукупністю інформаційних процесів для задоволення потреб усіх зацікавлених користувачів інформації різних управлінських рівнів або центрів прийняття рішень. В її основу на регіональному рівні має бути покладено поняття державного інформаційного статистичного ресурсу [6], яка включає інформаційну систему, що представляє собою сукупність побудованих на єдиних методологічних, організаційних та програмно-технологічних принципах баз даних, що містять систему показників, які характеризують рівень життя населення, соціо-еколого-економічний стан регіональної системи та її економічних агентів.

Для функціонування інформаційної системи використовуються інформаційні технології, що дозволяють забезпечити гнучку організацію процесів виробництва, накопичення і розповсюдження інформаційних, статистичних даних і здійснювати виконання наступних основних функцій інформаційної системи ресурсного забезпечення:

- збір статистичних одиниць інформації (мікроданих);
- агрегування мікроданих і формування макроданих (зведених статистичних даних);
- накопичення інформаційних ресурсів (створення динамічних рядів, реєстрів, баз даних);
- організація доступу до статистичної інформації широкому колу зацікавлених користувачів і надання їм підтримки для правильної інтерпретації статистичних даних і проведення подальшого аналізу.

Централізоване сховище даних регіону у вигляді єдиного переліку показників повинно об'єднувати інформацію, необхідну для вирішення прикладних завдань системи і характеризує процеси соціально-економічного розвитку за наступними напрямками:

- демографія;
- виробництво та ринок товарів і послуг;
- мале підприємництво;
- інвестиції;
- природні ресурси;
- ринок праці;
- рівень життя населення;
- охорона здоров'я;
- культура, відпочинок і туризм;
- освіта;
- житлові умови;

– соціальне забезпечення і соціальна допомога;

- наука та інновації;
- охорона навколишнього середовища;
- ціни і тарифи;
- державне управління та інші.

Централізоване сховище повинне містити наступні основні розділи:

– статистичний розділ даних, орієнтований на звітну інформацію, що надходить від органів державної статистики;

– відомчий розділ даних, що формується за рахунок даних відомчих показників і забезпечує можливість централізованого зберігання, наповнення та подання даних за показниками, який формується у відомствах регіонального рівня та необхідним для вирішення завдань соціально-економічного розвитку регіону. Відомчий розділ повинен містити звітні, оціночні і прогностичні дані;

– муніципальний розділ даних, що поповнюється за рахунок даних, що збираються з муніципального рівня. Розділ повинен наповнюватися звітними, оціночними і прогностичними даними;

– розділ інтегрованих цільових показників соціально-економічного розвитку повинен формуватися за рахунок розрахункових значень показників функціональних завдань і бути орієнтований на можливість їх вилучення для подальшого використання в аналітичних задачах.

Новий підхід до формування інформаційної системи ресурсного забезпечення має полягати в переході від галузевого принципу, який сформувався при адміністративній системі управління, до інтегрованого принципу, коли основні індикатори ресурсного забезпечення регіональної системи та її економічних агентів формуються комплексно при дотриманні вимог методологічної єдності.

Інтегрований підхід до формування інформаційної системи ресурсного забезпечення економічної безпеки і стійкого розвитку регіону дозволяє:

1. Створити систему формування інформаційних ресурсів у відповідності з потребами органів регіонального управління та місцевого самоврядування та інших користувачів статистичної інформації.

2. Розробити систему статистичних показників і методів організації статистичного спостереження економічних агентів незалежно від сфери діяльності.

3. Забезпечити порівнянність статистичних даних при міжвідомчому, міжрегіональному і міждержавному обміні інформацією.

4. Використовувати фінансові, податкові, митні, банківські та інші види даних при формуванні комплексної інформаційної статистичної бази даних ресурсного забезпечення регіональної системи.

Реалізація інтегрованого підходу до формування та функціонування інформаційної системи ресурсного забезпечення ґрунтується на єдиній структурі технічних, мережевих і програмних рішень.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Пропонований підхід до управління інформаційною системою та інформаційними ресурсами системи ресурсного забезпечення дає змогу регіональним органам управління та менеджменту економічних агентів повністю бачити весь комплекс управління та його процедур, відповідальність і реальний функціонал всіх посадових осіб, що беруть участь в управлінській, маркетинговій і логістичній діяльності, больові точки реалізації ланцюга інтегрованої технології управління системою ресурсного забезпечення та оперативно впливати на нього.

Важливо, що інформаційна база даних ресурсного забезпечення стає єдиною і доступною, вибір способів та шляхів вирішення проблем значно

спрощується, оскільки управління та обмін інформацією будуються в масштабі реального часу і підтримуються єдиним програмним комплексом.

Подальші дослідження повинні бути спрямовані на побудову інтелектуальної системи підтримки прийняття рішень з управління регіональними ресурсами, яка спрямована на автоматизацію процесів збору, обробки і прийняття рішень для планування розвитку і ефективного використання регіональних ресурсів.

Дана система призначена не тільки для забезпечення державних органів та органів місцевого самоврядування, всіх зацікавлених підприємств і установ різних форм власності інформацією про регіональні ресурси, а і для прийняття управлінських рішень, що будуть сприяти їх (ресурсів) раціональному та найбільш ефективному використанню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев А. Ф. Основы менеджмента / А. Ф. Андреев и др.; под общ. ред. С. Г. Лопатиной. – М.: Инфра-М, 1999. – 257 с.
2. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: [монографія] / З. С. Варналій, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. – Знання України, 2011. – 299 с.
3. Данилишин Б. М. Оцінка техніко-економічного стану об'єктів інфраструктури та виробничих фондів України: Монографія / Б. М. Данилишин, М. А. Хвесик, М. Х. Корецький, О. І. Дацій. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. – 375 с.
4. Французова М. А. Сущность ресурсного обеспечения деятельности организации / М. А. Французова // Транспортное дело России. – 2008. – № 3. – Режим доступа: http://www.morvesti.ru/archiveTDR/section.php?SECTION_ID=1352
5. Чорна А. М. Структура ресурсного забезпечення економічної безпеки підприємства / А. М. Чорна // Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. – 2009. – № 4. – Т. 1. – С. 92-95.
6. Яценко В. М. Методологічні основи стратегічного прогнозування розвитку економічного потенціалу АПК України / В. М. Яценко // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – Випуск 26. Ч. II – Черкаси: ЧДТУ, 2010. – С. 3-7.

Проскура Владимир Федорович ИНТЕГРИРОВАННЫЙ ПОДХОД К СОЗДАНИЮ РЕГИОНАЛЬНОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ РЕСУРСНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

Внедрение современных информационных систем в регионах Украины является важной составляющей в реализации государственной политики информатизации страны и предоставления большей самостоятельности регионам. Целью статьи является разработка новых практических подходов к формированию и реализации региональной информационной системы ресурсного обеспечения, что в свою очередь повлияет на повышение уровня экономической безопасности территории и обеспечит ее устойчивое развитие. При проведении исследования использовались общенаучные (анализа и синтеза, индукции и дедукции) и специфические (методы статистического анализа, метод экспертных мнений, метод сопоставления) методы познания экономических процессов на региональном уровне. Обобщено понятие региональной информационной системы и информационной системы управления ресурсным обеспечением региона. Подчеркнута важность наличия в регионе эффективной информационной системы, что делает регион конкурентоспособным, создает благоприятные условия для притока инвестиций; определены приоритетные задачи региональной информационной системы. Обоснована необходимость применения новых подходов к формированию информационной системы ресурсного обеспечения. Сделан вывод, что интегрированный подход к формированию информационной системы ресурсного обеспечения экономической безопасности и устойчивого развития региона позволяет создать систему формирования информационных ресурсов в соответствии с потребностями органов регионального управления и местного самоуправления и других пользователей статистической информации; разработать систему статистических показателей и методов организации статистического наблюдения экономических агентов независимо от сферы деятельности обеспечить сопоставимость статистических данных при межведомственном, межрегиональном и межгосударственном обмене информацией; использовать финансовые, налоговые, таможенные, банковские и другие виды данных при формировании комплексной информационной статистической базы данных ресурсного обеспечения региональной системы. Дальнейшие исследования будут направлены на построение интеллектуальной системы поддержки принятия решений по управлению региональными ресурсами которая призвана автоматизировать процессы сбора, обработки и

принятия решений, а также предназначена не только для обеспечения государственных органов и органов местного самоуправления, всех заинтересованных предприятий и учреждений различных форм собственности об региональных ресурсах, но и для принятия управленческих решений, которые будут способствовать их рациональному и наиболее эффективному использованию.

Ключевые слова: регион, региональная информационная система, ресурсы, ресурсное обеспечение, конкурентоспособность региона.

Proskura Volodymyr F.

AN INTEGRATED APPROACH TO THE CREATION OF A REGIONAL INFORMATIONAL SYSTEM OF RESOURCE SUPPLY

The introduction of modern informational systems in regions of Ukraine is an important component in the state policy implementation of informatization of the country and providing more autonomy to the regions. The article is devoted to the development of new practices in formation and implementation of a regional informational system of resource supply, which in turn will affect the improvement of the economic security of the territory and ensure its sustainability. During the investigation the general (analysis and synthesis, induction and deduction) and specific (methods of statistical analysis, expert opinions method, the method of comparison) methods of economic processes cognition at regional level have been used. The concept of regional informational system and informational system of resource support management of the region has been generalized. The existence of effective informational system in the region have been highlighted, which makes the region competitive and create favorable conditions for investments; as well as the priorities of the regional informational system have been defined. The necessity of the application of new approaches to the development of information system of resource provision has been substantiated. It has been concluded that, the integrated approach to the formation of informational system resources to ensure economic security and sustainable development of the region allows to: create a system of informational resources formation in accordance with the needs of the regional administration and local government and other users of statistical information; develop a system of statistical indicators and methods of statistical observation of economic agents, regardless of their activity; ensure comparison of statistic indices at inter-agency, inter-regional and interstate informational exchange; use financial, tax, customs, banking and other data when forming complex information statistical database of regional system resource supply. Further research will be aimed at building intellectual decision support system for the management of regional resources, which aims to automatize the collection, processing and decision-making processes and is intended not only to provide state agencies and local governments, as well as all interested businesses and institutions of different ownership with information about regional resources, but also for management decisions, that will contribute to the rational and the most efficient use.

Keywords: region, regional informational system, resources, resource supply, competitiveness of the region.

Одержано 01.09.2016 р.